

Kommissie opleidingen in eindrapport:

Aquakultuur snel inpassen in bestaande opleidingen

De viskweek is voor Nederland, zowel op theoretisch als op praktisch gebied, een betrekkelijk nieuwe sector, waaraan in het bestaande onderwijs (nog) weinig aandacht wordt besteed. Er moet volgens de werkgroep in haar lijvige eindrapport voortaan niet meer gesproken worden van visteelt of -kweek, maar van aquakultuur omdat met name ook de schelpdiersektor uitermate actief aan het worden. Juist ook in deze sektor is volgens de werkgroep behoefte aan een gerichtere opleiding. De kommissie is daarom van mening, dat tussen landbouwonderwijs aan de ene kant en visserijonderwijsinstellingen aan de andere kant tot afspraken gekomen moet worden.

Gezien de groeiende vraag naar (praktijk)scholing dient de aquakultuur onderwijsprogrammatisch te worden ontwikkeld. Teneinde te bepalen hoe deze ontwikkeling het beste ter hand kan worden genomen werd door de Directeur Landbouwonderwijs (Ministerie Landbouw en Visserij) de Werkgroep onderwijsbehoefte Visteelt opgericht, die twaalf leden telde en onder voorzitterschap van ir. P. Pelikaan stond. De werkgroep rondde tussen 1 november vorig jaar en 30 juni dit jaar haar werkzaamheden af. Het resultaat is neergelegd in een zeer gedetailleerde rapportage, waaruit we voor deze uitgave van 'Aquakultuur-nieuws' de hoofdlijnen weergeven. In volgende uitgaven wordt nog in detail op een aantal aspecten teruggekomen.

Splitsing

Hoewel het ministerie aanvankelijk sprak van de werkgroep Visteelt, besloot de werkgroep zelf al vrij snel om in plaats van visteelt te gaan spreken over aquakultuur, hetgeen gedefinieerd werd als: het houden, doen voortplanten of opkweken van konsumptievis en eventueel andere aquatisch organismen met het doel een produkt te leveren waarvoor een afzetmarkt is of kan worden ontwikkeld. Tevens besloot de werkgroep om zich bij het onderwijsprogrammatisch ontwikkelen van de aquakultuursektor te beperken tot enerzijds de intensieve teelt van forel, meerval en paling (de zogenaamde grote teelten) en anderzijds de kweek van schelpdieren.

Productiegroei

De produktie in de groep grote teelten wordt voor Nederland voor 1986 geschat op duizend ton vis met een geschatte grove gemiddelde waarde van een tientje de kilo. De werkgroep prognosticeert een toename van de produktie voor dit segment van 40 procent per jaar in de periode 1986-1990 en 20 procent per jaar in de er op volgende vijf jaar. Op basis van deze prognose komt de produktie in 1995 op bijna tienduizend ton te liggen met een geschatte waarde van ruim f 95 miljoen. De werkgroep begroot de arbeidskosten op gemiddeld 15 procent van de opbrengst en dat betekent voor 1986 circa anderhalf miljoen gulden. In 1995 zal ruim veertien miljoen gulden uitgegeven worden aan arbeidskosten door de aquakulturisten.

Op grond van de begrote arbeidskosten en het gemiddelde ondernemersinkomen in de Nederlandse veehouderij komt de werk-

groep op 90 arbeidsplaatsen in 1986 (de schelpdiersektor is buiten beschouwing gelaten) en 443 in 1995. Deze arbeidsplaatsen zijn te verdelen over op MAO- en HAO-niveau opgeleid personeel volgens een geschatte ratio van 5 op 1. De behoefte aan opgeleiden wordt zowel gevormd door groei van de sektor als door 'turn-over' als gevolg van natuurlijk verloop. Onduidelijk is nog wanneer het natuurlijk verloop zich bij deze relatief jonge bedrijfstak gaat inzetten. Voor 1994 zou op basis van de jaarlijkse behoefte voor 72 nieuwkomers een plaats zijn. De werkgroep acht het gezien de omstandigheden verstandig de behoefte aan opgeleiden voor de eerstkomende vijf jaar vast te stellen op 40 per jaar (35 op MAO- en 5 op HAO-niveau).

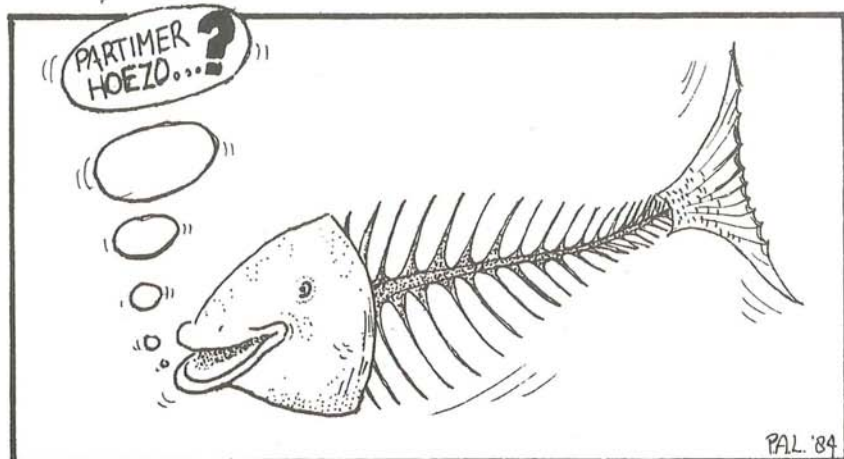
Private cursussen

De huidige onderwijsactiviteiten op het gebied van de aquakultuur zijn met uitzondering van de LH-Wageningen beperkt tot de RHLS Deventer (keuzevak aquakultuur) en twee visserijscholen, die in geringe mate aandacht besteden aan de teelt van schelpdieren. Omdat de vraag uit de praktijk groot is, worden momenteel verschillende private cursussen gegeven.

Volgens de werkgroep zou de MAO-opleiding gekwalificeerde werknemers voor aquakultuur moeten kunnen voortbrengen, die aan de hand van een aantal jaren praktijkervaring de mogelijkheid hebben uit te groeien tot zelfstandig ondernemer; terwijl het HAO mensen dient af te leveren met een breed overzicht van het gehele terrein van de aquakultuur, gekoppeld aan een brede inzetbaarheid. De MAO-opleiding dient beperkt te blijven tot de grote teelten, bijvoorbeeld als keuzevak binnen één van de vakrichtingen veehouderij (ook aan te wijzen als examenvak); terwijl op HAO-niveau alle aspecten van de aquakultuur de aandacht dienen te krijgen.

Drie scholen

De commissie is van mening, dat de invoering van het vak aquakultuur gezien de vrij geringe behoefte aan opgeleiden slechts op twee maximaal drie scholen voor MAO ingevoerd zal moeten worden. Het programma zal minimaal één week praktijk-school omvatten. Het aantal benodigde contacturen wordt geschat op 185 (inclusief praktijkschool). Binnen het HAO dient aquakultuur een plaats te krijgen als keuze-

vak binnen de afstudeerinrichting zoötechniek; waarbij het tevens als examenvak aangewezen moet worden. Omdat de behoefte aan afgestudeerden op HAO-niveau nog beperkter is, is hier slechts ruimte voor één instituut. In verband met het beoogde niveau van de HAO-aquakultuurst zullen een uitgebreide stage en een afstudeeropdracht deel moeten uitmaken van het keuzepak. Ook hier wordt uitgegaan van 185 kontakturen. Gezien de grote vlucht, die aquakultuur binnen het agrarisch bedrijfsleven momenteel neemt, heeft de ontwikkeling van cursusonderwijs op MAO-niveau op het ogenblik de hoogste prioriteit.

Schelpdieren

Binnen de schelpdiersektor lijkt het niet waarschijnlijk, dat de opbrengst op zich door enige vorm van scholing noemenswaardig zou kunnen worden verhoogd, zo meent de commissie. Scholing ten behoeve van deze sektor zou echter zonder meer kunnen bijdragen tot versterking van de bedrijfstak. Deze scholing zou deels via het reguliere zeevaartonderwijs moeten plaats vinden, deels door middel van cursusonderwijs. Ten aanzien van deze laatste vorm van onderwijs is de commissie van oordeel, dat het akseptatieniveau laag zou kunnen liggen; waardoor het geven van dit onderrecht op de visserijscholen voor de hand liggen is.

De commissie vindt, dat snel een aanvang genomen zal moeten worden met het ontwikkelen van de lesstof; waarvoor zeker in de beginperiode extra mankracht nodig zal zijn. Beperkt zal ook een aantal faciliteiten ten behoeve van het aquakultuuronderwijs op de MAO- en HAO-instellingen aanwezig moeten zijn. Er zullen tevens praktijkfaciliteiten moeten komen. Gedacht wordt aan twee kleine bedrijfsmatige eenheden (ca 300 vierkante meter); waarvan de kosten begroot worden of f 120.000 exclusief bouw-, exploitatie en installatiekosten.

Een begeleidingscommissie waarin het bedrijfsleven vertegenwoordigd is, zal ingesteld moeten worden, terwijl de commissie tevens een goede overlegstructuur ten aanzien van het drieluik onderzoek-voorlichting-onderwijs (OVO) nodig acht. Daarbij wordt opgemerkt, dat de combinatie van de drie OVO-komponenten op één lokatie de ontwikkeling van de bedrijfstak ten goede zou komen. De praktijkschoollokatie kan hierin een centrale rol vervullen, aldus de commissie.

